

Судоустрій; прокуратура та адвокатура

УДК 347.97/.99

Заяць Ольга Степанівна

кандидат юридичних наук,

доцент кафедри цивільно-правових дисциплін

Львівський державний університет внутрішніх справ

Заяц Ольга Степановна

кандидат юридических наук,

доцент кафедры гражданско-правовых дисциплин,

Львовский государственный университет внутренних дел

Zaiats Olha

PhD in Law,

Associate Professor of the Department of Civil Law Disciplines

Lviv State University of Internal Affairs

ORCID: 0000-0003-2872-5567

Коновалова Надія Тарасівна

викладач кафедри судоустрою, прокуратури та адвокатури

Львівський університет бізнесу та права

Коновалова Надежда Тарасовна

преподаватель кафедры судоустройства, прокуратуры и адвокатуры

Львовский университет бизнеса и права

Konovalova Nadiia

Lecturer of the Department of Judiciary, Prosecution and Advocacy

Lviv University of Business and Law

ORCID: 0000-0001-8575-794X

ОСОБЛИВОСТІ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ АДВОКАТА ЗА ПРОЯВ НЕПОВАГИ ДО СУДУ

**ОСОБЕННОСТИ ОТВЕТСТВЕННОСТИ АДВОКАТА ЗА
ПРОЯВЛЕНИЕ НЕУВАЖЕНИЯ К СУДУ
FEATURES OF THE RESPONSIBILITY OF THE LAWYER FOR
CONTEMPT OF COURT**

Анотація. У статті розкрито особливості відповідальності адвоката за прояв неповаги до суду, які передбачені Правилами адвокатської етики, Цивільним процесуальним кодексом України, Кодексом адміністративного судочинства України, Господарським процесуальним кодексом України, Кримінальним процесуальним кодексом України, Законом України «Про судоустрій і статус суддів», Конституцією України, Кодексом України про адміністративні правопорушення, Кримінальним кодексом України та Постановою Верховного Суду України «Про незалежність судової влади». З'ясовано, що адвокат повинен дотримуватись вимог, передбачених Правилами адвокатської етики та не виявляти неповагу до суду чи некоректно та негідно поводитись під час судового засідання. За результатами проведеного аналізу українського законодавства встановлено відсутність чіткого визначення поняття «неповага до суду», сутність якого частково розкривається в рамках проведення певного судового засідання чи розгляду конкретної справи. Визначено, що законодавством України передбачено ряд ключових аспектів щодо притягнення до відповідальності адвоката за прояв неповаги до суду. З'ясовано, що неповага до суду виражається у: 1) вчиненні протиправних діянь у залі судового засідання; 2) недотриманні та невідкоренні розпорядженням головуєчого судді; 3) зневажливому ставленні до незалежності судді; 4) перешкоджанні здійсненню правосуддя. Встановлено, що за неповагу до суду на винних осіб, у тому числі і на адвоката, накладається юридична відповідальність, яка, у залежності від тяжкості злочину, має такі форми: 1) штраф; 2)

виправні роботи; 3) адміністративний арешт; 4) заходи дисциплінарного характеру, призначені кваліфікаційно-дисциплінарною комісією після звернення суду. Вказано, що неповага до суду підриває гідність та честь учасників судового процесу, і тим самим, понижує авторитет суду.

Ключові слова: неповага до суду, суддя, адвокат, юридична відповідальність, штраф, адміністративний арешт, кваліфікаційно-дисциплінарна комісія.

Анотація. В статті раскрыты особенности ответственности адвоката за проявление неуважения к суду, предусмотренных Правилами адвокатской этики, Гражданским процессуальным кодексом Украины, Кодексом административного судопроизводства Украины, Хозяйственным процессуальным кодексом Украины, Уголовным процессуальным кодексом Украины, Законом Украины «О судостроительстве и статусе судей», Конституцией Украины, Кодексом Украины об административных правонарушениях, Уголовным кодексом Украины и Постановлением Верховного Суда Украины «О независимости судебной власти». Выяснено, что адвокат должен соблюдать требования, предусмотренные Правилами адвокатской этики и не проявлять неуважение к суду или некорректно и недостойно вести себя во время судебного заседания. По результатам проведенного анализа украинского законодательства установлено отсутствие четкого определения понятия «неуважение к суду», сущность которого частично раскрывается в рамках проведения определенного судебного заседания или рассмотрения конкретного дела. Определено, что законодательством Украины предусмотрено ряд ключевых аспектов о привлечении к ответственности адвоката за проявление неуважения к суду. Выяснено, что неуважение к суду выражается в: 1) совершении противоправных деяний в зале судебного заседания; 2) несоблюдении и неподчинении

распоряжениям председательствующего судьи; 3) пренебрежительном отношении к независимости судьи; 4) препятствовании осуществлению правосудия. Установлено, что за неуважение к суду на виновных лиц, в том числе и на адвоката, накладывается юридическая ответственность, которая, в зависимости от тяжести преступления, имеет следующие формы: 1) штраф; 2) исправительные работы; 3) административный арест; 4) меры дисциплинарного характера, предназначенные квалификационно-дисциплинарной комиссией после обращения суда. Указано, что неуважение к суду подрывает достоинство и честь участников судебного процесса, и тем самым, снижает авторитет суда.

Ключевые слова: неуважение к суду, судья, адвокат, юридическая ответственность, штраф, административный арест, квалификационно-дисциплинарная комиссия.

Summary. The article reveals the features of the lawyer's responsibility for contempt of court, provided for by the Rules of the Lawyer Ethics, the Civil Procedure Code of Ukraine, the Code of Administrative Procedure of Ukraine, the Commercial Procedural Code of Ukraine, the Criminal Procedure Code of Ukraine, the Law of Ukraine «On the Judicial System and the Status of Judges», the Constitution of Ukraine, the Code of Ukraine on Administrative Offenses, the Criminal Code of Ukraine and the Decree of the Supreme Court of Ukraine «On the Independence of the Judiciary». It was established that a lawyer must comply with the requirements stipulated by the Rules of the lawyer ethics and not show disrespect for the court or behave incorrectly and unworthily during a court session. It was established that a lawyer must comply with the requirements stipulated by the Rules of the Lawyer Ethics and not show disrespect for the court or behave incorrectly and unworthily during a court session. According to the results of the analysis of Ukrainian legislation, it was found that there is no clear definition of the concept of "contempt of court", the

essence of which is partially disclosed in the framework of a specific court session or consideration of a specific legal case. It is determined that the legislation of Ukraine provides for a number of key aspects on holding a lawyer accountable for contempt of court. It was found that disrespect for the court is expressed in: 1) the commission of unlawful acts in the courtroom; 2) non-compliance and non-compliance with the orders of the chairman of court; 3) neglect of the independence of the judge; 4) obstruction of the administration of justice. It has been established that for contempt of court, the guilty persons, including the lawyer, are subject to legal liability, which, depending on the gravity of the crime, takes the following forms: 1) fine; 2) correctional work; 3) administrative arrest; 4) disciplinary measures designed by the qualification and disciplinary commission after the court appeals. It is indicated that contempt of court undermines the dignity and honor of participants in the trial, and thereby reduces the authority of the court.

Key words: *contempt of court, judge, lawyer, legal liability, fine, administrative arrest, qualification and disciplinary commission.*

Постановка проблеми. Сьогодні найбільш поширеними випадками притягнення до дисциплінарної відповідальності адвоката виступають випадки звернення суду (чи судді) до спеціальних кваліфікаційно-дисциплінарних комісій з приводу прояву неправомірної поведінки адвоката у суді. Однак, дослідження доводять, що найбільш частою підставою обґрунтування звернень до спеціальних кваліфікаційно-дисциплінарних комісій є прояви правопорушень стосовно вчинення діяння адвокатом, яке відображає прояв неповаги адвоката до суду.

З огляду на зазначене вище, актуальність тематики наукової статті полягає у дослідженні особливостей відповідальності адвоката за прояв неповаги до суду.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідження

особливостей відповідальності адвоката за прояв неповага до суду проводили такі провідні українські та зарубіжні вчені-юристи, зокрема А. В. Бриллиантов [1], М. Л. Гальперин [2], В. В. Заборовський [3], В. В. Манзюк [3], А. Я. Процик [4], І. Я. Русенко [5], С. А. Рухтин [6], О. В. Тимошук [7], В. В. Ханін [8] та інші.

Дослідження вищезазначених науковців-юристів засвідчують, що на сьогодні не до кінця дослідженою залишається проблематика становлення відповідальності адвоката за прояв неповаги до суду.

Мета статті. Метою статті є дослідження особливостей відповідальності адвоката за прояв неповаги до суду, які передбачені Правилами адвокатської етики [9], Цивільним процесуальним кодексом України [10], Кодексом адміністративного судочинства України [11], Господарським процесуальним кодексом України [12], Кримінальним процесуальним кодексом України [13], Законом України «Про судоустрій і статус суддів» [14], Конституцією України [15], Кодексом України про адміністративні правопорушення [16], Кримінальним кодексом України [17] та Постановою Верховного Суду України «Про незалежність судової влади» [18].

Виклад основного матеріалу дослідження. Згідно ч. 1. ст. 43 «Дотримання принципів незалежності адвоката та пріоритетності інтересів клієнта у відносинах адвоката з судом» Правил адвокатської етики [9], взаємовідносини між судом і адвокатом повинні бути такими, у яких адвокат має дотримуватись вимог чинного законодавства про адвокатуру і адвокатську діяльність, процесуального законодавства, законодавства про судоустрій та статус суддів, а також іншого законодавства, якими регулюється поведінка учасників судового процесу. Також адвокат повинен дотримуватись вимог, передбачених Правилами адвокатської етики та не виявляти неповагу до суду чи некоректно та негідно поводитись під час судового засідання.

Аналіз вітчизняного законодавства дозволяє відмітити, що дії учасників судового процесу, а також інших осіб, які є присутніми у залі судового засідання, сьогодні регламентуються нормами таких кодексів, як:

- Цивільний процесуальний кодекс України (ч. 4. ст. 216 «Обов'язки осіб, присутніх у залі судового засідання») [10];
- Кодекс адміністративного судочинства України (ч. 4 ст. 198 «Обов'язки осіб, присутніх у залі судового засідання») [11];
- Господарський процесуальний кодекс України (ч. 3–4 ст. 200 «Порядок у судовому засіданні») [12].

Відповідно до зазначених вище кодексами норм, винних осіб за прояв неповаги до суду притягується до відповідальності, яка встановлена законодавством. Питання щодо притягнення винної особи, у тому числі адвоката, який вчинив прояв неповаги до суду, вирішуються безпосередньо судом після вчинення такого правопорушення – притягнення до відповідальності проводиться після оголошеної перерви чи після закінчення судового засідання. При цьому, варто наголосити, що вчинення протиправних діянь у залі судового засідання адвокатом – найчастіше це недотримання розпоряджень головуючого, навіть якщо це перше протиправне діяння адвоката, то його також можна притягти до відповідальності за неповагу до суду [10–12].

Як виняток, то тут слід зазначити, що лише Кримінальним процесуальним кодексом України [13] передбачено за невиконання розпоряджень головуючого робити головуючим попередження винній особі про можливе притягнення її до відповідальності за неповагу до суду (ч. 2 ст. 330 «Заходи до порушників порядку судового засідання»). У разі повторного порушення порядку у залі судового засідання, то їх може бути притягнуто до відповідальності, що визначена законом. Тут доцільно наголосити про систематичність вчинення діянь, які відображають порушення адвокатом порядку у залі суду.

Окрім представлених вище законодавчих норм регулювання відповідальності за неповагу до суду, варто відмітити, що подібні регулюючі норми представлені також і у ст. 50 «Відповідальність за неповагу до суду чи судді» Закону України «Про судоустрій і статус суддів» [14]. Відтак, згідно цієї статті за прояви неповаги до суду (судді) зі сторони особи (осіб), що є учасником (учасниками) процесу судового засідання, її (їх) може бути притягнуто до юридичної відповідальності, що встановлена законом. При цьому п. 6. ч. 4. ст. 48 «Незалежність судді» Закону України «Про судоустрій і статус суддів» [14] зазначено, що поважати незалежність судді та не посягати на неї виступає безпосереднім обов'язком органів державної влади, органів місцевого самоврядування, посадових та службових осіб зазначених вище органів, юридичних та фізичних осіб і їх об'єднань.

Аналіз українського законодавства засвідчує, що притягнення до юридичної відповідальності винних осіб за прояви неповаги до суду передбачено також і ч. 4. ст. 129 «Суддя, здійснюючи правосуддя, є незалежним та керується верховенством права» Конституції України [15].

Поряд з тим, слід відмітити, що за вчинення адвокатом діяння, яке трактується як неповага до суду, до нього можуть застосуватися не тільки адміністративні стягнення. У разі застосування до адвоката заходів адміністративного характеру, суд також може звернутися до відповідної регіональної кваліфікаційно-дисциплінарної комісії з приводу застосування до адвоката заходів дисциплінарного характеру.

Тут також треба наголосити на тому, що за вчинення адвокатом діянь, які трактуються як неповага до суду, він притягується до відповідальності визначеної законом. Так, відповідно до ст. 185-3 «Прояв неповаги до суду або Конституційного Суду України» Кодексу України про адміністративні правопорушення [16] неповага до суду виражена у: 1) злісному ухиленні від явки до суду свідка, потерпілого, відповідача,

позивача; 2) непідкоренні свідка, потерпілого, відповідача, позивача та інших громадян розпорядженням головуючого; 3) порушенні порядку на момент провадження судового засідання; 4) будь-яких діяннях, що засвідчують прояви неповаги до суду. За зазначені вище прояви неповаги до суду передбачається накладення штрафу у розмірі від п'ятдесяти до ста п'ятдесяти неоподаткованих мінімумів доходів громадян. Якщо такі діяння вчинені повторно, то обсяг адміністративного стягнення збільшується: 1) або накладається штраф у розмірі від ста п'ятдесяти до двохсот п'ятдесяти неоподаткованих мінімумів доходів громадян; 2) чи передбачається відбування виправних робіт на термін від одного до двох місяців із відрахуванням двадцяти відсотків заробітної плати; 3) чи накладається адміністративний арешт на термін до п'ятнадцяти діб.

Сучасна практика випадків притягнення до відповідальності за неповагу до суду засвідчує, що у багатьох випадках, коли суди звертаються до відповідних регіональних кваліфікаційно-дисциплінарних комісій з приводу застосування до адвоката дисциплінарної відповідальності, то як приклад протиправного діяння адвоката часто виступає перешкоджання вчиненню правосуддя. Це, з позиції судів, містить явні ознаки неповаги до суду.

В контексті розкриття особливостей відповідальності адвоката за прояв неповаги до суду, слід розглянути точку зору науковців юридичної спільноти України. З огляду на те, І. Я. Русенко пропонує під неповагою до суду розглядати як дії (вчинки) не лише учасників судового процесу, але і слухачів, які явно перешкоджають проведенню судового засідання та зневажливо відносяться до правосуддя. Як приклад неповаги до суду, то це може бути: некоректна поведінка присутніх у залі судового засідання; некоректні висловлювання в сторону суду; непокора суду та розпорядженням головуючого; хамство; вигуки [5].

Розглядаючи наукову точку зору щодо розуміння сутності поняття

«неповага до суду», варто також проаналізувати те, як розглядається сутність цього поняття у чинному законодавстві України. З огляду на зазначене вище, проведений аналіз чинного законодавства дає підстави стверджувати, що чіткого розуміння сутності поняття «неповага до суду» не наведено. Здебільшого сутність цього поняття частково розкривається в рамках проведення певного судового засідання чи розгляду конкретної справи.

Відповідно до ст. 376 «Втручання в діяльність судових органів» Кримінального кодексу України [17] карається штрафом до п'ятдесяти неоподаткованих мінімумів доходів громадян чи виправними роботами на термін до двох років чи арештом на термін до шести місяців діяння, яке класифікується як втручання в діяльність суду з ціллю створення перешкод до виконання службових обов'язків чи до винесення неправдивого судового рішення.

Водночас п. 11 Постанови Верховного Суду України «Про незалежність судової влади» [18] зазначається, що втручання у діяльність судових органів доцільно розглядати як процес впливу на суддю будь-яким чином (наприклад у формі прохання, вимоги, вказівки, погрози, підкупу, критики у засобах масової інформації, насильства), що здійснюється особою з ціллю не вчинення правомірних судових дій, що унеможлиблює ухвалу певного судового рішення. При тому, особливого значення тут не надано ні засобам, через які здійснюється втручання, ні стадії судового процесу, на якій відбулося втручання, ні приналежності суду до певної інстанції.

Вивчення зарубіжного досвіду щодо питань притягнення до відповідальності за неповагу до суду О. В. Тимощуком дозволяє зробити висновки, що у англосаксонських країнах особливим інструментом зміцнення поваги до суду та судді виступає застосування судового переслідування у випадку виявлення неповаги. При чому неповага до суду

трактується як будь-яке втручання у судовий процес, зокрема у вигляді передчасного публікування матеріалів у пресі, проведення переговорів між присяжними, неправомірної поведінки у суді, невиконання розпоряджень судді, створення тиску на присяжних чи свідків [7, с. 7].

Особливості покарання за неповагу до суду у США розглянуті У. Бернамом, який в контексті проведеного дослідження пропонує розрізнити два види неповаги до суду – як цивільно-правову категорію та як кримінально-правову категорію. Відтак, кримінально-правова неповага до суду розглядається науковцем як будь-яке діяння, що свідчить про непокору суду, перешкоджання здійсненню правосуддя чи порушення установлених у суді правил поведінки. Натомість під цивільно-правовою неповагою до суду слід розуміти невиконання розпорядження суду, що є винесене на користь іншої сторони [19, с. 411].

Окрім зазначених вище трактувань, М. Л. Гальперін також розглядає особливості неповаги до суду у англосаксонських країнах. На думку вченого, під неповагою до суду слід вважати діяння учасника судового процесу, яким завдається безпосередня (пряма) чи непряма шкода проведенню судового розгляду. Слід зазначити, що судова ухвала за неповагу до суду також може бути винесена і у випадку порушення процесуального обов'язку через зневажливе ставлення до судді, перешкоджання здійсненню правосуддя, порушення порядку у судовому засіданні тощо [2, с. 55].

Тут також слід відмітити, що опираючись на правову свідомість і культуру, законодавство англосаксонських держав, зокрема і США, перебуває на такому рівні, що дозволяє чітко визначити засади правового регулювання відповідальності, у том числі адвоката, за неповагу до суду. В контексті зазначеного вище, а також поділяючи позицію С. А. Рухтіна, необхідно відмітити, що у США досить критично сприймаються неправдиві свідчення в суді і інші форми прояву неповаги до суду, які

здійснюються посадовими особами. Відтак, недобросовісних посадових осіб, які порушують порядок у залі судового засідання у суспільстві миттєво перетворюють на вигнанця [6, с. 106].

Проведені дослідження дають підстави стверджувати, що у правовому середовищі є необхідною і важливою така категорія права як повага до суду. Позаяк необхідно визначати протиправні діяння, що свідчать про неповагу до суду та відповідно встановлювати належний рівень відповідальності за такі вчинки.

На думку багатьох науковців-юристів, що досліджують проблематику становлення поваги до суду, сьогодні необхідний рівень ставлення до суду визначається рівнем поваги, водночас неповага до суду являє собою злочин, за який настає відповідальність перед законом.

У такій ситуації слушно виступає позиція О. В. Брілліантова, який зазначає, що суть неповаги до суду полягає у зневажливому ставленні до судді, учасників судового процесу, присяжних, засідателя чи інших осіб, присутніх у залі судового засідання, особою, що бере безпосередню участь у судовому засіданні. Так, протиправні діяння, якими визначається неповага до суду стають причиною порушення судового процесу, створюють умови знервованості учасників судового засідання тощо [1, с. 15].

Поділяючи позицію О. В. Брілліантова, В. В. Ханін стверджує, що неповага до суду підриває гідність та честь учасників судового процесу, і тим самим, понижує авторитет суду [8, с. 212].

При цьому, А. Я. Процик відмічає, що із повагою потрібно ставити до суду, адже це, певним чином, свідчить про рівень особистої культури. Звідси очевидно, що чим вищий рівень особистої культури, тим більш раціонально особа дотримується принципів правової держави [4, с. 12].

Висновки. За результатами опрацювання юридичної літератури, низки кодексів і законів України та інших нормативно-правових актів [1–

19] слід відмітити, що законодавством України передбачено ряд ключових аспектів щодо притягнення до відповідальності адвоката за прояв неповаги до суду. З огляду на зазначене, з'ясовано, що неповага до суду виражається у: 1) вчиненні протиправних діянь у залі судового засідання; 2) недотриманні та непідкоренні розпорядженням головуєчого; 3) зневажливому ставленні до незалежності судді; 4) перешкодженні здійсненню правосуддя.

Встановлено, що за неповагу до суду на винних осіб, у тому числі і на адвоката накладається юридична відповідальність, яка, у залежності від тяжкості злочину, має такі форми: 1) штраф; 2) виправні роботи; 3) адміністративний арешт; 4) заходи дисциплінарного характеру, призначені регіональною кваліфікаційно-дисциплінарною комісією після звернення суду.

Література

1. Бриллиантов А. В. Неуважение к суду: сложные вопросы квалификации // Уголовное право. 2011. № 4. С. 15–20.
2. Гальперин М. Л. Ответственность в гражданском судопроизводстве: актуальные вопросы теории и процессуальной политики: монография. М.: Волтерс Клувер, 2011. 256 с.
3. Заборовський В. В., Манзюк В. В. Правова природа відповідальності адвоката за прояв неповаги до суду // Порівняльно-аналітичне право. 2015. № 2. С. 294–297.
4. Процик А. Я. Суд не може і не повинен дозволяти виявляти неповагу до нього // Закон і бізнес. 2011. № 31. С. 1–12.
5. Русенко І. Я. Проблеми практичного застосування юридичної відповідальності за прояв неповаги до суду // Актуальні питання державотворення в Україні очима молодих науковців: Матеріали міжнародної науково-практичної інтернет-конференції. Тернопіль, 15

- лютого 2012 р. С. 95–104. URL: http://www.lex-line.com.ua/?go=full_article&id=1164.
6. Рухтин С. А. Ответственность за неуважение к суду и эффективное правосудие – основные элементы государственной политики противодействия коррупции: опыт США // Адвокат. 2009. № 4. С. 104–108.
  7. Тимошук О. В. Неповага до суду – в законі // Юридичний вісник. 2011. № 28. С. 7.
  8. Ханин В. В. Проблемные аспекты квалификации неуважения суду // Инновационное развитие современной науки: сб. статей Международной науч.-практ. конф., г. Уфа, 31 января 2014 г. Уфа: РИЦ БашГУ, 2014. Ч. 5. С. 211–214.
  9. Правила адвокатської етики: затвержені Звітно-виборним з'їздом адвокатів України від 09.06.2017. URL: https://unba.org.ua/assets/uploads/legislation/pravila/2017-06-09-pravila-2017_596f00dda53cd.pdf.
  10. Цивільний процесуальний кодекс України: Кодекс України від 18.03.2004 р. № 1618-IV (із змінами та доповненнями). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1618-15>.
  11. Кодекс адміністративного судочинства України: Кодекс України від 06.07.2005 р. № 2747-IV (із змінами та доповненнями). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2747-15>.
  12. Господарський процесуальний кодекс України: Кодекс України від 06.11.1991 р. № 1798-XII (із змінами та доповненнями). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1798-12>.
  13. Кримінальний процесуальний кодекс України: Кодекс України від 13.04.2012 р. № 4651-VI (із змінами та доповненнями). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17>.

14. Про судоустрій і статус суддів: Закон України від 02.06.2016 р. № 1402-VIII (із змінами та доповненнями). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1402-19#n1589>.
15. Конституція України: прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 р. (із змінами та доповненнями). URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр>.
16. Кодекс України про адміністративні правопорушення: Кодекс України від 07.12.1984 р. № 8073-X (із змінами та доповненнями). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80731-10>.
17. Кримінальний кодекс України: Кодекс України від 05.04.2001 р. № 2341-III (із змінами та доповненнями). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14>.
18. Про незалежність судової влади: Постанова Верховного Суду України від 13.06.2007 № 8. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0008700-07>.
19. Правовая система США / У. Бернам; наук. ред. В. А. Власихин. М.: Новая юстиция, 2006. Вып. 3. 1216 с.

References

1. Brilliantov A. V. Neuvazhenie k sudu: slozhnye voprosy kvalifikatsii // Uголовное право. 2011. № 4. S. 15–20.
2. Galperin M. L. Otvetstvennost v grazhdanskom sudoproizvodstve: aktualnye voprosy teorii i protsessualnoy politiki: monografiya. M.: Volters Kluver, 2011. 256 s.
3. Zaborovskyi V. V., Manziuk V. V. Pravova pryroda vidpovidalnosti advokata za proiav nepovahy do sudu // Porivnialno-analitychne pravo. 2015. № 2. S. 294–297.
4. Protsyk A. Ya. Sud ne mozhe i ne povynen dozvoliaty vyivliaty nepovahu do noho // Zakon i biznes. 2011. № 31. S. 1–12.

5. Rusenko I. Ya. Problemy praktychnoho zastosuvannya yurydychnoi vidpovidalnosti za proiav nepovahy do sudu // Aktualni pytannia derzhavotvorennia v Ukraini ochyma molodykh naukovtsiv: Materialy mizhnarodnoi naukovo-praktychnoi internet-konferentsii. Ternopil, 15 liutoho 2012 r. S. 95–104. URL: http://www.lex-line.com.ua/?go=full_article&id=1164.
6. Rukhtin S. A. Otvetstvennost za neuvazhenie k sudu i effektivnoe pravosudie – osnovnye elementy gosudarstvennoy politiki protivodeystviya korruptsii: opyt SShA // Advokat. 2009. № 4. S. 104–108.
7. Tymoshchuk O. V. Nepovaha do sudu – v zakoni // Yurydychnyi visnyk. 2011. № 28. S. 7.
8. Khanin V. V. Problemnye aspekty kvalifikatsii neuvazheniya sudu // Innovatsionnoe razvitie sovremennoy nauki: sb. statey Mezhdunarodnoy nauch.-prakt. konf., g. Ufa, 31 yanvarya 2014 g. Ufa: RITs BashGU, 2014. Ch. 5. S. 211–214.
9. Pravyla advokatskoi etyky: zatverdzheni Zvitno-vybornym zizdom advokativ Ukrainy vid 09.06.2017. URL: https://unba.org.ua/assets/uploads/legislation/pravila/2017-06-09-pravila-2017_596f00dda53cd.pdf.
10. Tsyvilnyi protsesualnyi kodeks Ukrainy: Kodeks Ukrainy vid 18.03.2004 r. № 1618-IV (iz zminamy ta dopovnenniamy). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1618-15>.
11. Kodeks administratyvnoho sudochynstva Ukrainy: Kodeks Ukrainy vid 06.07.2005 r. № 2747-IV (iz zminamy ta dopovnenniamy). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2747-15>.
12. Hospodarskyi protsesualnyi kodeks Ukrainy: Kodeks Ukrainy vid 06.11.1991 r. № 1798-KhII (iz zminamy ta dopovnenniamy). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1798-12>.

13. Kryminalnyi protsesualnyi kodeks Ukrainy: Kodeks Ukrainy vid 13.04.2012 r. № 4651-VI (iz zminamy ta dopovnenniamy). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17>.
14. Pro sudoustrii i status suddiv: Zakon Ukrainy vid 02.06.2016 r. № 1402-VIII (iz zminamy ta dopovnenniamy). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1402-19#n1589>.
15. Konstytutsiia Ukrainy: pryiniata na piatii sesii Verkhovnoi Rady Ukrainy 28 chervnia 1996 r. (iz zminamy ta dopovnenniamy). URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254k/96-vr>.
16. Kodeks Ukrainy pro administratyvni pravoporushennia: Kodeks Ukrainy vid 07.12.1984 r. № 8073-Kh (iz zminamy ta dopovnenniamy). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80731-10>.
17. Kryminalnyi kodeks Ukrainy: Kodeks Ukrainy vid 05.04.2001 r. № 2341-III (iz zminamy ta dopovnenniamy). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14>.
18. Pro nezalezhnist sudovoi vlady: Postanova Verkhovnoho Sudu Ukrainy vid 13.06.2007 № 8. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0008700-07>.
19. Pravovaya sistema SShA / U. Bernam; nauk. red. V. A. Vlasikhin. M.: Novaya yustitsiya, 2006. Vyp. 3. 1216 s.